

Temagranskning förskolan 2024

§ 109

BUN/2024:224

Barn- och utbildningsnämndens beslut

- Rapporten för temagranskningen godkänns.

Beskrivning av ärendet

Enligt barn- och utbildningsnämndens granskningsplan ska barn- och utbildningsförvaltningen årligen genomföra en temagranskning som inriktas mot ett särskilt område eller en specifik sakfråga som valts ut i förskolans läroplan, Lpfö18. Temagranskning genomförs årligen på samtliga fristående förskolor och i pedagogisk omsorg samt genom stickprov på de kommunala förskolorna.

Det utvalda området för 2024 års temagranskning är specialpedagogik i förskolan. Granskningen visar att förskolorna använder sig av en mångfald metoder och arbetssätt och metoder för att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd och för att forma en utbildning med de förutsättningar som krävs för att alla barn ska kunna vara fullt delaktiga och inkluderade, utifrån sina egna möjligheter.

Granskningen visar också att dagbarnvårdarna i den pedagogiska omsorgen har medvetenhet om skollagens krav som innebär att de har ansvar för att uppmärksamma och ge stöd till barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling.

Ordförandeförslag

Ordförande Klara Watmani (S) föreslår att barn- och utbildningsnämnden beslutar att rapporten för temagranskningen godkänns.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om barn- och utbildningsnämnden bifaller ordförandeförslaget och finner att barn- och utbildningsnämnden bifaller det.

Handlingar som ingår i beslutet

1. Rapport Temagranskning förskola och pedagogisk omsorg 2024
2. Tjänsteskrivelse, Temagranskning förskola och pedagogisk omsorg 2024

Protokoll för Barn- och utbildningsnämnden

Datum	2024-10-23
Plats	Bollmora
Närvarande	Se närvarolista
Justeringsdatum	2024-10-28
Underskrifter	Protokollet justeras med digital underskrift. Underskrifter finns på sista sidan i protokollet.
Sekreterare	Gabriela Reyes Quinonez
Ordförande	Klara Watmani
Justerande	Bjarne Vifell

ANSLAG / BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.
Observera att anslagstiden inte är samma sak som överklagandetiden.

Beslutande organ	Barn- och utbildningsnämnden
Sammanträdesdatum	2024-10-23
Datum då anslaget sätts upp	2024-10-28
Datum då anslaget tas ned	2024-11-20
Protokollets förvaringsplats	Kommunkansliet
Anslag upprättat av	Gabriela Reyes Quinonez

Närvarolista

Beslutande

Klara Watmani (S)
Jeanette Hellmark (M)
Bjarne Vifell (SD)
Jerry Svensson (S)
Sonja Gustafson (M)
Margareta Baxén (M)
Rickard Ljung (S)
Daniel Hoffman (M)
Joakim Grimborg (KD)
Agneta Hansson (L)
Sanna Stjernén (S), tjänstgörande ersättare för Annika Höglund (S)

Ersättare

Anja Eklund (MP)
Bengt Bäckström (SD)
Erik Brunnegård (M), närvarande från kl. 18:04
Toni Blomqvist (SD)
Carl Wern (S)
Susanne Gamrell (M)
Erik Grenner (M)
Sofia Gidlund (S)

Övriga

Gabriela Reyes Quinonez, nämndsekreterare, kommunstyrelseförvaltningen
Isa Strandberg, brottsförebyggande strateg, kommunstyrelseförvaltningen,
lämnade sammanträdet efter § 108
Elisabet Schultz, förvaltningschef, barn- och utbildningsförvaltningen
Martin Widholm, skolchef, barn- och utbildningsförvaltningen
Ulrika Månsson, skolchef, barn- och utbildningsförvaltningen
Maria Samrell, kvalitetscontroller, barn- och utbildningsförvaltningen

Frånvarande

Kerstin Malmberg Jernstedt (S)
Annika Höglund (S)

Handläggare
Barn- och utbildningsförvaltningen
Maria Samrell
Kvalitetscontroller
08-578 292 98
maria.samrell@tyreso.se

Handlingstyp
Tjänsteskrivelse
Datum
2024-09-25

Sida
1 (4)
Diarienummer
BUN/2024:224

Mottagare
Barn- och utbildningsnämnden

Temagranskning förskola och pedagogisk omsorg år 2024

Barn- och utbildningsförvaltningens förslag till Barn- och utbildningsnämndens beslut

- Rapporten för temagranskningen 2024 godkänns

Barn- och utbildningsförvaltningen

Elisabet Schultz
Förvaltningschef

Ulrika Månsson
Skolchef

Sammanfattning

En temagranskning genomförs årligen på samtliga fristående förskolor och i pedagogisk omsorg samt genom stickprov på de kommunala förskolorna.

Det utvalda området för 2024 års temagranskning är Specialpedagogik i förskolan. Granskningen visar att förskolorna använder sig av en mångfald metoder och arbetssätt för att forma en utbildning med de förutsättningar som krävs för att alla barn ska kunna vara fullt delaktiga och inkluderade, utifrån sina egna möjligheter och för att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd. Granskningen visar att dagbarnvårdarna i den pedagogiska omsorgen har medvetenhet om skollagens krav som innebär att de har ansvar för att uppmärksamma och ge stöd till barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling.

Beskrivning av ärendet

En kommun har enligt 26 kap. 4 § skollagen (2010:800) tillsyn över förskola vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 7 § andra stycket, pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har godkänt enligt 25 kap. 10 § och att enskilda som godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 6 b §§ och 25 kap. 10, 10 a och 10 b §§.

Enligt barn- och utbildningsnämndens granskningsplan ska barn- och utbildningsförvaltningen årligen genomföra en temagranskning som inriktas mot ett särskilt område eller en specifik sakfråga som valts ut i förskolans läroplan, Lpfö18, barn- och utbildningsnämnden 2023-12-13 § 126.

Syftet med kommunernas tillsyn av fristående förskolor är enligt Skolinspektionen¹ att garantera att barn erbjuds en utvecklande, lärande och stimulerande verksamhet i enlighet med skollag och läroplan. Temagranskning genomförs årligen på samtliga fristående förskolor och pedagogisk omsorg, samt genom stickprov på de kommunala förskolorna. Det utvalda området för temagranskningen 2024 på förskolor och i pedagogisk omsorg är specialpedagogik i förskolan och barn i behov av särskilt stöd.

Syftet med barn- och utbildningsförvaltningens temagranskning är att visa på styrkor och utvecklingsområden inom det utvalda området på förskolor och i pedagogisk omsorg på fristående och kommunala förskolor i Tyresö kommun. Granskningen baseras på dokumentstudier av inlämnad rapportering, samt verksamhetsplaner eller andra dokument som ligger till grund för förskolornas och den pedagogiska omsorgens arbete med inkludering, tillgänglighet och barn i behov av särskilt stöd.

Förskola

Samtliga granskade förskolor har lämnat rapportering inom följande områden hämtade från förskolans läroplan, Lpfö18: Hur förskolan arbetar för att identifiera behov av stöd och vad genomförda insatser har bidragit till; hur utbildningen utformas och organiseras för att bli tillgänglig och inkluderande för alla barn utifrån de tre aspekterna social, pedagogisk och fysisk miljö; hur rektor skapar förutsättningar för förskolans personal att genomföra förskolans uppdrag inom området barn i behov av särskilt stöd genom exempelvis det systematiska kvalitetsarbetet; samt om kompetensutveckling har genomförts inom området specialpedagogik/barn i behov av särskilt stöd.

Enheternas rapportering visar att förskolorna använder en mångfald arbetssätt och metoder för att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd och för att

¹ ”Kommunernas tillsyn av fristående förskolor” (Skolinspektionen, 2016)

forma en utbildning med de förutsättningar som krävs för att alla barn ska kunna vara fullt delaktiga och inkluderade, utifrån sina egna möjligheter.

Barn- och utbildningsförvaltningen bedömer att samtliga förskolor har fungerande organisation och metoder kring sitt arbete med specialpedagogik i förskolan och barn i behov av särskilt stöd.

Den granskade pedagogiska omsorgen har lämnat rapportering kring verksamhetens rutiner och arbetssätt för att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd samt hur huvudmannen säkerställer att hen har den kompetens som behövs kring barn i behov av särskilt stöd för att kunna tillgodose alla barns behov.

Pedagogisk omsorg

Den pedagogiska omsorgen har små barngrupper och arbetar nära barnen i den dagliga verksamheten. Dagbarnvårdarna har därigenom stora möjlighet att uppmärksamma barn som har behov av särskilt stöd.

Samtliga dagbarnvårdare har lång erfarenhet av arbete med barn och rapporteringen visar att de har medvetenhet om skollagens krav som innebär att de har ansvar för att uppmärksamma och ge stöd till barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling. Det finns kunskap om och rutiner kring vårdnadshavarnas delaktighet i utformningen av stödinsatserna.

Huvudmän som lämnat rapportering i temagranskningen

Tyresö kommun	Speldosan, Rotvik, Vattenhjulet, Sagan
Unike förskolor AB	Hästhagen, Paletten, Stenkulan, Trollsländan
Dibber Inspira AB	Karlavagnen, Kattfoten, Stjärnan
Montessoriförskolan Klinten ek. för	Klinten
Föräldrakooperativet Kryddan ek. för	Kryddan
Förskolan Lek och lär Tyresö ek. för	Lek och lär
Pysslingen förskolor och skolor AB	Noblaskolan Breviks förskola
Rödkullans förskolor AB	Rödkullan, Slottsparken
Föräldrakooperativet Trollebo ek. för	Trollebo
Tyresö församling, Svenska kyrkan	Trollflöjten
Montessori skolor och förskolor i Sverige AB	Tyresö Montessoriskolas förskola
Kringlan 10 AB	Kringlan 10, pedagogisk omsorg
Familjedaghemmet Barn 2000	Barn 2000, pedagogisk omsorg
Steglitsen	Steglitsen omsorg, pedagogisk omsorg

Prövning av barnets bästa

Barnkonventionen innehåller 54 artiklar som alla tillsammans utgör en helhet. Fyra av artiklarna utgör de grundläggande och vägledande principerna som alltid ska beaktas vid frågor som rör barn. Det handlar om barnets rätt till ickediskriminering (artikel 2); barnets rätt att få sitt bästa prövat (artikel 3); barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6); samt barnets rätt att komma till tals (artikel 12). Relevant i barn- och utbildningsförvaltningens temagranskning är även barn med funktionsnedsättnings rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att delta aktivt i samhället (artikel 23); samt barns rätt till lek, vila och fritid (artikel 31). För förskolorna är barnets rätt till utbildning (artikel 28) relevant, medan artikeln inte är relevant för den pedagogiska omsorgen, vilken inte ingår i skolväsendet.

Syftet med kommunens tillsyn och granskning av förskolorna är att ge en beskrivning av hur förskolorna arbetar för att nå målen för utbildningen och undervisningen och att säkerställa att förskolorna och den pedagogiska omsorgen erbjuder alla barn en utvecklande, lärande och stimulerande verksamhet i enlighet med styrdokumentet. Barn berörs indirekt i denna granskning eftersom de riskerar att diskrimineras om förskolor och pedagogisk omsorg saknar rutiner för att uppmärksamma och ge stöd till barn i behov av särskilt stöd.

Handlingar som ingår i beslutet

1. Rapport Temagranskning förskola och pedagogisk omsorg 2024
2. Tjänsteskrivelse, Temagranskning förskola och pedagogisk omsorg 2024

Beslutet skickas till

Tyresö kommun; Unike förskolor AB; Dibber Inspira AB; Klinten ek. för;
Föräldrakooperativet Kryddan ek. för; Förskolan Lek och lär Tyresö ek. för;
Pysslingen förskolor och skolor AB; Rödkullans förskolor AB;
Föräldrakooperativet Trollebo ek. för; Tyresö församling, Svenska kyrkan;
Montessoriskolor och förskolor i Sverige AB; Kringlan 10 AB;
Familjedaghemmet Barn 2000, enskild firma; Steglitsen, enskild firma

Temagranskning Specialpedagogik i förskolan

Fristående och kommunala förskolor samt
fristående pedagogisk omsorg i Tyresö kommun

2024

Barn- och
utbildningsförvaltningen
BUN 2024:224
tyresö kommun

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
1.1	Definitioner.....	4
1.2	Temagranskning.....	4
1.2.1	Urval.....	4
1.2.2	Syfte.....	5
1.2.3	Metod.....	5
2	Temagranskning 2024 – specialpedagogik i förskolan.....	5
2.1	Bakgrund.....	5
2.2	Centrala begrepp - specialpedagogik i förskolan.....	6
3	Förskola.....	7
3.1	Granskade förskolor.....	7
3.2	Styrdokument, förskola.....	8
3.3	Uppdraget enligt styrdokumentet.....	8
3.4	Resultat, förskola.....	9
3.4.1	Förskolans värdegrund och uppdrag.....	9
3.4.2	Mål och riktlinjer.....	11
3.4.3	Rektorns ansvar.....	17
3.4.4	Kompetensutveckling.....	18
3.5	Sammanfattning och bedömning – förskola.....	19
4	Pedagogisk omsorg.....	20
4.1	Granskad pedagogisk omsorg.....	20
4.2	Styrdokument, pedagogisk omsorg.....	20
4.3	Uppdraget enligt styrdokumentet.....	20
4.4	Resultat – pedagogisk omsorg.....	21
4.5	Sammanfattning och bedömning – pedagogisk omsorg.....	22
5	Referenser.....	23

1 Inledning

En kommun har enligt 26 kap. 4 § skollagen (SFS 2010:800) tillsyn över

1. förskola vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 7 § andra stycket,
2. pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har godkänt enligt 25 kap. 10 §, och
3. att enskilda som godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 6b §§ och 25 kap. 10, 10 a och 10 b §§.

Med tillsyn avses enligt 26 kap. 2 § skollagen en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. Tyresö kommun genomför denna granskning genom regelbunden tillsyn i fristående förskolor och fristående pedagogisk omsorg vart fjärde år, en årlig kvalitetsdeklaration samt en årlig temagranskning.

1.1 Definitioner

Utbildning – verksamhet som bedrivs av en huvudman [...] inom vilken barn eller elever deltar i undervisning och andra aktiviteter.¹

Undervisning - processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till skollagen och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden.²

1.2 Temagranskning

Enligt barn- och utbildningsnämndens granskningsplan, barn- och utbildningsnämnden 2023-12-13 § 126, ska barn- och utbildningsförvaltningen årligen genomföra en temagranskning som inriktas mot ett särskilt område eller en specifik sakfråga som valts ut i förskolans läroplan³.

1.2.1 Urval

Temagranskning genomförs årligen i samtliga fristående förskolor och fristående pedagogisk omsorg samt genom stickprov i de kommunala förskolorna.

¹ 1 kap. 3 § skollagen.

² 1 kap. 3 § skollagen.

³ Läroplan för förskolan, Lpfö 18 (Skolverket 2018)

1.2.2 Syfte

Det övergripande syftet med kommunernas tillsyn av fristående förskolor är enligt Skolinspektionen att garantera att barn erbjuds en utvecklade, lärande och stimulerande verksamhet i enlighet med skollagen och förskolans läroplan.⁴

Syftet med barn och utbildningsförvaltningens temagranskning är att visa på styrkor och utvecklingsområden inom det utvalda området på fristående och kommunala förskolor och i fristående pedagogisk omsorg i Tyresö kommun.

1.2.3 Metod

Granskningen baseras på dokumentstudier av inlämnad rapportering, verksamhetsplaner, enhetsplaner och andra dokument som ligger till grund för det område som granskas.

2 Temagranskning 2024 – specialpedagogik i förskolan

2.1 Bakgrund

Förskolornas specialpedagogiska arbetssätt när det gäller barn i behov av särskilt stöd granskas i 2024 års temagranskning. Förskolan har i styrdokumenten ett inkluderingsuppdrag⁵ som övergripande innebär att utbildningen ska ta hänsyn till barns olika förutsättningar och behov och anpassas till alla barn i förskolan. Det innebär att förskolan ska vara en plats där mångfald och olikheter värdesätts. Förskolan bör ta sig an inkluderingsuppdraget ur många olika perspektiv, däribland ett specialpedagogiskt, där alla barn får det stöd de behöver och där barn med behov av särskilt stöd uppmärksammas.

Den pedagogiska omsorgens arbetssätt när det gäller barn i behov av särskilt stöd granskas i temagranskningen 2024. Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver. Om det framkommer att ett barn är i behov av särskilt stöd, ska huvudmannen för den pedagogiska omsorgen se till att barnet ges sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna⁶.

⁴ Kommunernas tillsyn av fristående förskolor (Skolinspektionen 2016)

⁵ Exempelvis i 3 kap. 2 § skollagen; 8 kap. 9 § skollagen och förskolans läroplan Lpfö18.

⁶ 25 kap. 2 § skollagen.

2.2 Centrala begrepp - specialpedagogik i förskolan

Specialpedagogiska skolmyndigheten beskriver några olika centrala begrepp för specialpedagogik i förskolan och arbetet med barn i behov av särskilt stöd enligt följande:

Tillgänglighet – de förutsättningar som krävs för att alla barn ska kunna vara fullt delaktiga och inkluderade i utbildningen i förskolan utifrån sina egna möjligheter. Tillgänglighet innebär att barnens lärande ses i relation till förskolans förmåga att anpassa lärmiljöerna.

Förutsättningar för lärandet kopplas till den pedagogiska, sociala och fysiska lärmiljön, sett utifrån barnens behov.

Social lärmiljö – För att det ska bli möjligt för alla barn att leka, umgås och lära tillsammans med andra behöver den sociala lärmiljön vara inkluderande och tillgänglig under hela dagen.

Pedagogisk lärmiljö – Tillgänglighet i den pedagogiska lärmiljön handlar om att alla barn ska kunna delta i de aktiviteter och undervisning som verksamheten erbjuder. Hänsyn ska tas till barns olika behov och en strävan i den pedagogiska lärmiljön ska vara att uppväga skillnader i barnens förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Fysisk lärmiljö – En grundläggande förutsättning för att alla barn ska kunna delta i undervisning och aktiviteter är att den fysiska tillgängligheten är god. Det gäller överallt, såväl inomhus som utomhus. Den fysiska lärmiljöns utformning är en förutsättning för både de sociala och pedagogiska lärmiljöerna och utgör arenan där pedagogisk verksamhet och socialt samspel äger rum. Den fysiska miljön i förskola och pedagogisk omsorg ska främja barns lärande och utveckling och den påverkar barns välbefinnande, kreativitet och koncentration.

3 Förskola

3.1 Granskade förskolor

Tabell 1: Nyckeltal.

Uppgifterna har samlats in av barn- och utbildningsförvaltningen, våren 2024.

Huvudman	Enhet	Barn, antal	Heltids-tjänster ⁷	Heltids-tjänster, leg. förskollärare	Antal barn per heltids-tjänst	Antal barn per leg. förskollärare, heltids-tjänst
Dibber Inspira AB	Karlavagnen	65	9,7	3,3	6,7	19,7
	Kattfoten	67	10	2,6	6,7	25,8
	Stjärnan	79	11,8	3,6	6,7	22,0
Förskolan Lek och lär Tyresö ek. för	Lek och lär	17	3,0	1,0	5,7	17
Föräldra-kooperativet Kryddan ek. för	Kryddan	18	4,0	(1,0) föräldraledig	4,5	(18)
Föräldra-kooperativet Trollebo ek. för	Trollebo	58	9	2,0	6,4	29
Montessori förskolor och skolor i Sverige AB	Tyresö Montessori-skolas förskola	74	11,3	0,6	6,5	74
Montessori-förskolan Klinten ek. för	Klinten	33	6,1	1,6	5,4	20,6
Pysslingen förskolor och skolor AB	Noblaskolan Breviks förskola	72	11,2	2,0	6,4	36
Rödkullans förskolor AB	Rödkullan	30	4,7	1,8	6,3	16,7
	Slottparken	29	4,9	2,0	5,9	14,5
Tyresö församling, Svenska kyrkan	Trollflöjten	50	9	3,0	5,6	16,7
Tyresö kommun	Rotvik	65	11,2	3,4	5,8	19,1
	Sagan	66	11,9	4,0	5,5	16,5
	Speldosan	130	21,6	6,9	6,0	18,8
	Vattenhjulet	156	24	10,0	6,5	15,6
Unike förskolor AB	Hästhagen	128	21,33	6,4	6,0	20,1
	Paletten	79	13,0	4,3	6,1	18,4
	Stenkulan	52	8,5	2,9	6,1	17,9
	Trollsländan	99	16,3	5,8	6,1	17,1

⁷ I antalet heltidstjänster har antalet anställda som arbetar med barn räknats om till heltidstjänster med hjälp av tjänstgöringsgraden.

Jämförelsetal enligt Skolverkets statistik 2023

Personaltäthet, antal barn per heltidstjänst i Tyresö kommun (samtliga fristående och kommunala förskolor) är 5,4

Personaltäthet, antal barn per heltidstjänst i riket är 5,1

Personaltäthet, antal barn per legitimerad förskollärare i Tyresö kommun (samtliga fristående och kommunala förskolor) är 17,1

Personaltäthet, antal barn per legitimerad förskollärare i riket är 12,2

3.2 Styrdokument, förskola

Barnkonventionen (SFS 2018:1197)

Skollagen kap 1–4, 6 och 8

Läroplan för förskolan, Lpfö 18

3.3 Uppdraget enligt styrdokumenten

Enligt Skolinspektionen kan förskolans uppdrag avseende särskilt stöd ses som en process som innefattar olika delar. Uppdraget är definierat i styrdokumenten så till vida *att* förskolan ska arbeta med särskilt stöd, det vill säga uppmärksamma ett barns behov, analysera barnets situation i förskolan och med analysen som underlag genomföra stödinsatser samt utvärdera dessa.⁸ Bestämmelserna i styrdokumenten om särskilt stöd i förskolan är allmänt hållna och knyts till ett ansvar för förskolan att tillgodose barnets stödbehov. Det finns inga bestämmelser om åtgärdsprogram.

För många barn är en generell god kvalitet det viktigaste. För andra kan det vara nödvändigt med särskilda stödinsatser som komplement. Stödet kan ges som personalförstärkning, antingen till barngruppen generellt eller till det enskilda barnet, eller i form av konsultation och handledning till personalen. Minskning av antalet barn i barngruppen eller anpassning av lokalerna kan vara andra stödformer. Insatser ska göras efter en bedömning i varje enskilt fall av vilken insats som är mest lämplig. Barnets behov av stöd ska vara vägledande för besluten om vilka insatser som ska göras.⁹

Utbildningen ska ta sin utgångspunkt i läroplanen och det barnen visar intresse för samt i det kunnande och de erfarenheter som barnen tidigare har tillägnat sig. Den ska kontinuerligt utmana barnen vidare genom att inspirera till nya upptäckter och kunskaper. Förskolan ska

⁸ Förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd (Skolinspektionen 2017)

⁹ Särskilt stöd till barn i förskola. Prop. 2009/10:165 (Utbildningsdepartementet 2010)

särskilt uppmärksamma barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd.¹⁰

Barns behov av särskilt stöd i sin utveckling kan inte förstås som en egenskap hos barnet utan är alltid situationsbundet. Behovet är relaterat till vad som händer i mötet mellan barnet, personalen och miljön i förskolan. Det betyder till exempel att barn kan behöva stöd i sin utveckling i en miljö, men inte i en annan. Med hjälp av det systematiska kvalitetsarbetet kan förskolan förbättra sitt arbete för barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling. För att säkerställa att insatserna är tillräckliga och fungerar behöver de kontinuerligt följas upp och utvärderas. Det är inte reglerat *hur* stödinsatser i förskolan ska dokumenteras, men en dokumentation behövs för att kunna utvärdera om insatsen haft önskad effekt¹¹

3.4 Resultat, förskola

3.4.1 Förskolans värdegrund och uppdrag

”Alla barn [...] ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål”.¹²

”Utbildningen ska ta hänsyn till barns olika förutsättningar och behov och anpassas till alla barn i förskolan”.¹³

Samtliga granskade förskolor har arbetssätt för att uppmärksamma barn som kan vara i behov av särskilt stöd. Nedan följer exempel på arbetsformer och metoder som flera förskolor nämner i rapporteringen.

Kartläggning

Om personalen i en förskola uppmärksammat att ett barn kan vara i behov av särskilt stöd är det viktigt att barnets situation undersöks närmare, exempelvis genom en kartläggning.¹⁴ Syftet med en kartläggning är att öka förståelsen och kunskapen kring barnets förutsättningar och behov för att kunna utveckla arbetssätt, metoder och förhållningssätt för att på bästa sätt främja barnets utveckling och lärande. Kartläggningar kan också genomföras i förebyggande syfte,

¹⁰ En likvärdig utbildning (Läroplan för förskolan 2018, Skolverket 2018)

¹¹ Skolverkets allmänna råd för måluppfyllelse i förskolan (Skolverket 2017)

¹² 3 kap. 2 § skollagen

¹³ En likvärdig utbildning (Läroplan för förskolan 2018, Lpfö 18)

¹⁴ Förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd (Skolinspektionen 2017)

med avsikt att bilda en övergripande uppfattning om barngruppen och dess behov, exempelvis genom så kallade observationsperioder.

Hur kartläggningarna utformas skiljer sig åt mellan olika huvudmän. Exempel på kartläggningsmetoder är observationer, barnsamtal och dokumentation. Kartläggningar görs på organisations-, grupp- eller individnivå. Kartläggningar på individnivå sker i samverkan med barnets vårdnadshavare.

Trollebo, Rotvik, Vattenhjulet, Sagan, Speldosan, Unikes förskolor, Dibbers förskolor, Klinten, Rödkullans förskolor, Tyresö Montessori och Brevik anger att kartläggningar genomförs i någon form.

Handlingsplan

Många förskolor upprättar en handlingsplan¹⁵ om kartläggningen visar att ett eller flera barn behöver extra stöd. I en handlingsplan dokumenteras till exempel åtgärder, ansvarig personal och rutiner för uppföljning av åtgärderna.

Rödkullan, Trollebo, Trollflöjten, Rotvik, Speldosan, Vattenhjulet, Sagan, Dibbers förskolor, Klinten och Kryddan uppger att förskolorna upprättar handlingsplaner för att kunna följa upp och utvärdera de insatser som görs för barn i behov av särskilt stöd.

Reflektioner i personalgruppen

En viktig förutsättning för att framgångsrikt kunna analysera vad som behöver utvecklas i verksamheten med särskild hänsyn till barn i behov av särskilt stöd är enligt Skolinspektionen att personalen har avsatt tid för detta arbete.¹⁶

Olika metoder för reflektioner i personalgruppen framkommer i förskolornas rapportering: Rödkullans förskolor, Klinten och Kryddan uppger att de genomför så kallade barnkonferenser.¹⁷ Trollebo, Unikes förskolor och Sagan anger att de kontinuerligt och med systematik reflekterar över exempelvis insatser, anpassningar, metoder och lärmiljöer. Trollflöjten beskriver att pedagogerna för en fortlöpande dialog kring barnens behov och Vattenhjulet lyfter fram att rektor har en nära dialog med pedagogerna om barngruppen och dess behov.

Dialog med vårdnadshavare

Trollflöjten, Tyresö Montessori, Unike och Kryddan nämner vikten av dialog med vårdnadshavarna för barn i behov av särskilt stöd.

¹⁵ Andra namn på dokumentet kan vara åtgärdsplan, stödplan m.m.

¹⁶ Förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd (Skolinspektionen 2017)

¹⁷ Vanligtvis möten där arbetslaget systematiskt går igenom varje enskilt barns behov.

Stödfunktioner

Stödfunktioner kallas den kompetens som förskolan har tillgång till och kan samverka med, exempelvis personer med kompetens inom specialpedagogik, psykologi och medicin. Dibbers förskolor och Kryddan anger att förskolorna samarbetar med exempelvis habilitering eller logoped om behov finns. Vattenhjulet och Sagan lyfter samarbetet med kommunens resurs- och utvecklingscentrum (RUC) som en tillgång vad gäller handledning och stöd i arbetet med barn i behov av särskilt stöd.

Främjande, förebyggande och åtgärdande insatser

Förskolorna nämner i rapporteringen också andra insatser och didaktiska val¹⁸ som bidrar till att alla barn får sina behov tillgodosedda:

- Möjlighet att sitta i lugn och ro
- Arbeta i smågrupper
- Arbeta nära barnen i den pedagogiska praktiken
- Arbeta med tydliggörande pedagogik¹⁹ såsom bildstöd, böcker på olika språk, TAKK (tecken som alternativ kommunikation) på gruppnivå och enskild nivå.
- Lär miljön som den tredje pedagogen²⁰
- Hög personaltäthet
- God struktur, tydlig organisation
- Anpassningar som vänder sig till alla barn i gruppen

3.4.2 Mål och riktlinjer

”Arbetslaget ska uppmärksamma samt ge ledning och stimulans till alla barn samt särskilt stöd till de barn som av olika skäl behöver det i sin utveckling”²¹

Tillgänglighet och inkludering för alla barn

Förskolorna har lämnat rapportering kring hur utbildningen utformas och organiseras för att bli tillgänglig och inkluderande för alla barn utifrån de tre aspekterna social, pedagogisk och fysisk miljö, begrepp som hämtats från Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) tillgänglighetsmodell.²²

¹⁸ Didaktiska val handlar om det innehåll och de metoder pedagoger väljer.

¹⁹ Tydliggörande pedagogik handlar om att synliggöra och konkretisera information, instruktioner och kommunikation.

²⁰ Ett begrepp sprunget ur Reggio Emilia-filosofin, som bland annat handlar om att lärmiljön ska uppmuntra och inspirera till utforskande, lärande och skapa möten.

²¹ Mål och riktlinjer, Läroplan för förskolan (Skolverket 2018)

²² <https://www.spsm.se/stod-och-rad/skolutveckling/tillganglig-utbildning/tillganglighetsmodell/pedagogisk-social-och-fysisk-miljo/>

En tillgänglig och inkluderande pedagogisk lärmiljö innebär enligt SPSM

- en trygg miljö som främjar alla barns utveckling och lärande.
- en miljö där barnen känner sig kompetenta och upplever att de har goda förutsättningar att lära och utvecklas.
- en miljö där varje barn får möjlighet att vara delaktig och uttrycka sina åsikter om sitt lärande och om hur undervisningen ska utformas.
- Att undervisningen ska anpassas så att den är tillgänglig och skapar förutsättningar till delaktighet i hela utbildningen och i alla aktiviteter.
- Att pedagoger behöver ha kunskap om och förstå konsekvenserna av barns funktionsvariationer och om hur barnet/barnen lär sig bäst.
- Att material och aktiviteter bör göras valbara för alla, generella lösningar ger goda förutsättningar för de flesta barn

Tabell 2a. Tillgänglig och inkluderande pedagogisk miljö.

Ett urval av de exempel som förskolorna har lämnat utifrån aspekten pedagogisk miljö.

Organisatoriska förutsättningar	
Utbildning och undervisning i små grupper.	Speldosan, Rotvik, Vattenhjulet, Sagan, Klinten, Rödkullans, Trollebo, Unike, Lek och lär,
Utbildning och undervisning i olika genomtänkta gruppkonstellationer, så att alla barn ska komma till sin rätt så långt som möjligt.	Dibber, Trollebo, Rödkullans
Grupper formade utifrån barnens behov av extra stöd, till exempel i språkutveckling.	Sagan
Liten barngrupp och hög personaltäthet	Kryddan
Tydliggörande pedagogik	
Tydlighet i övergångar mellan olika moment under dagen.	Speldosan
Barnen får möjlighet att välja mellan givna alternativ.	Speldosan
Dagsschema tydliggör för barnen vad som ska ske under dagen. Några barn har egna scheman som bidrar till att stötta dem, exempelvis i övergångar mellan aktiviteter.	Sagan
Tydliga rutiner kring hur dagen kommer att se ut genom en gemensam uppstartssamling, bildkort och	Kryddan, Dibber

TAKK. Finns behov kan barnet få en egen tavla med bildstöd, foton med mera.	
Bilder som markerar barnens placering i hall, vid måltid, vila, samling etc.	Dibber
Tydliggörande genom förstärkning med konkreta föremål och bilder	Dibber
Tydliggörande med olika tidshjälpmedel, så som timglas och timer.	Dibber
TAKK (Tecken som alternativ och kompletterandet kommunikation.)	Vattenhjulet, Klinten, Kryddan, Dibber
Bildstöd	Vattenhjulet, Klinten, Brevik, Kryddan, Dibber
Fasta platser vid exempelvis måltid, samling och vila vid behov	Unike
Aktivitetskort i utomhusmiljön, som visar var i miljön pedagogerna ska befinna sig i aktivitet med barnen. Några pedagoger har direkt ansvar för barn i behov av stöd.	Vattenhjulet
Reflektioner	
Pedagoger och barn skattar sina upplevelser av olika tillfällen i utbildningen och undervisningen, utifrån ett självskattningsverktyg. Metoden ger barnen möjlighet att förklara sin upplevelse och pedagogerna kan om det behövs skapa alternativ som bidrar till att barnens upplevelse blir bättre. Metoden bidrar också till en utvärdering av utbildningen och undervisningen och bidrar till att barnen känner sig inkluderade, sedda och vet att deras åsikter har betydelse.	Rotvik
Två gånger per år gör arbetslagen självskattning där de granskar och reflekterar kring social miljö, fysisk miljö och pedagogisk miljö utifrån exempelvis TAKK, bildstöd, hundraspråkighet och överblick över barnens modersmål.	Unike
Genomför regelbundna och fortlöpande avstämningar i arbetslagen, där verksamheten synas utifrån barnens sammanhang. Efter behov anpassas inne- och utemiljö, planering, aktiviteter och undervisning. Avstämningar och anpassningar följs upp och utvärderas.	Rödkullan
I veckovisa reflektionsmöten kan arbetslagen snabbt uppmärksamma om behov skulle uppstå kring något barn.	Trollflöjten

Barnens intresse och behov vägleder pedagoger vidare i planering och undervisning	Tyresö Montessori
Undervisningen är noggrant planerad för att ge varje barn förutsättningar till likvärdig omsorg och undervisning.	Lek och lär
Undervisning	
Använt dockor i undervisningen för de yngsta. Dockorna belyser funktionsvariationer, olika familjekonstellationer och människors olikheter.	Klinten
Förskolans undervisning anpassas efter både gruppens och de enskilda barnens behov.	Tyresö montessori
Organiserar gemensamma lekar, med få regler och mycket repetition, där alla barn kan delta.	Trollebo

En tillgänglig och inkluderande fysisk lärmiljö innebär enligt SPSM att:

- Den fysiska miljöns utformning ska ge stöd till barnens olika behov vid inläring.
- god kvalitet i den auditiva miljön (ljudmiljön), den visuella miljön (det en ser) och luftmiljön.
- att ge förutsättningar för socialt samspel, vilket ligger till grund för möjligheten till delaktighet.
- Utformningen av lokaler och utemiljö påverkar kommunikation, social samvaro och välbefinnande.
- Den fysiska miljön kan skapa förutsättningar men också bli hinder för lek och lärande.
- Utformningen av den fysiska miljön speglar hur verksamheten värderar olika aktiviteter, men också synen på de barn som vistas där.

Tabell 2b. Tillgänglig och inkluderande fysisk miljö.

Ett urval av de exempel som förskolorna har lämnat utifrån aspekten fysisk miljö.

Flera gårdar i utemiljön, vilket möjliggör för alla barn att hitta något som stimulerar och intresserar.	Vattenhjulet
I våra miljöer lägger vi stor vikt vid fritt skapande, öppnar möjligheter utan att styra, tillgängliggör material och aktiviteter utifrån alla barns förutsättningar.	Rödkullans
Innemiljön är utformad för att skapa intresse och stimulans	Tyresö montessori
Lärmiljöerna är rullstolsanpassade och handikapptalett finns.	Rotvik

Förskolans fysiska utformning är anpassad och utformad för att barnens ska vara i mindre sammanhang och detta möjliggörs med tydliga siktlinjer mellan väggar av glas. Barn som behöver kan gå in i angränsande rum och pedagogerna kan fortfarande ha uppsikt, utan att avbryta eller störa	Vattenhjulet
För att hjälpa barnen med tidsuppfattning har pedagogerna en så kallad timstock (en visuell timer, med lampor som slocknar) som verktyg.	Sagan
Materialet är synligt och inbjudande organiserat och finns tillgängligt i barnens höjd.	Dibber, Rotvik, Sagan, Klinten, Kryddan
Dokumentation, bilder och bilder på väggar, golv och möbler tydliggör miljön.	Dibber
Barnen ges möjlighet att använda flera sinnen i mötet med miljön tex kan belysning och ljud användas för att förstärka undervisningen och skapa stämning och förundran.	Dibber
Digitaliseringens möjligheter nyttjas när det berikar den fysiska miljön och undervisningen, ex projicering på väggen, undersökande med digitalt mikroskop osv	Dibber
Barnen får välja fritt i miljön efter sitt intresse, men vi kan också utmana barnen att välja nya saker genom att visa de material vi tror kan intressera och locka de.	Klinten
Den fysiska miljön är noggrant planerad. Handlingsplan finns för att vid behov anpassa miljön och undervisningen med kort varsel.	Lek och lär
Öppna miljöer med rum i rummet för att skapa en trygg, social och pedagogisk mötesplats som gynnar alla barn.	Brevik
Ser till att alla barn vid behov ska kunna gå undan för vila och återhämtning.	Rödkullan
Vi gör barnskyddsronder kontinuerligt för att säkerställa och förebygga otrygga platser i förskolans miljö	Trollflöjten
Vår inomhusmiljö är utformad för att skapa intresse och stimulans utifrån barnens behov och utvecklingsnivå.	Tyresö Montessori
Materialet är i huvudsak okodat ²³ , vilket gör att det inte finns ”ett rätt” sätt att använda det på. Alla har rätt till sin egen tolkning och sitt eget sätt att använda materialet.	Unike

²³ Utan ett bestämt användningsområde.

Tabell 2c. Tillgänglig och inkluderande social miljö.

Ett urval av de exempel som förskolorna har lämnat utifrån aspekten social miljö.

Formar så kallade lekgrupper, där pedagogerna hjälper till och stöttar barnens samspel med varandra i leken, leder in barnen i lekar, hjälper till med turtagning, samspel och lekregler. De mindre grupsammansättningarna bidrar till nya sociala relationer och att alla barn får känslan av att vara delaktiga och tillsammans i leken	Klinten
Bygger olika gruppkonstellationer för olika aktiviteter för att stärka social trygghet för alla i gruppen.	Slottsparken
Ett projekterande arbetssätt, där pedagoger och barn delas upp i smågrupper under stora delar av dagen ger tillfälle för barnen att samtala och reflektera i ett mindre sammanhang och skapa relationer med kompisar och förskolans miljöer.	Unike
Veckovis besök i närliggande skogsmiljö för lek, aktiviteter och undervisning i naturen stärker också de sociala aspekterna hos barnen.	Tyresö montessori
Ser ständigt över mötesplatser och dess innehåll för att alla barn ska ha en bra och anpassad utbildning och undervisning.	Speldosan
Arbetar för att alla barn ska känna att de bidrar till gruppen och att alla barn varje stund ska hamna i sammanhang som gynnar dem.	Rotvik
Hög personaltäthet och god struktur för att se till att alla barn befinner sig i mindre sammanhang hela dagen, så att de kan bli hörda, sedda och känna sig delaktiga.	Rotvik
Av- och påklädning i hallen görs i mindre grupper med en pedagog, för att säkerställa att varje barn får utmanas på sin nivå, men även får tid att samspela med andra.	Vattenhjulet
Leken är en viktig mötesplats, där pedagogerna hjälper barnen att kommunicera.	Sagan
Vi uppmuntrar barnen att samspela genom att bland annat uppmuntra dem att ta hjälp av en kompis.	Klinten
Vi anpassar utbildningen utifrån sammansättningen av barngruppen och dess behov samt intressen såväl på individuell nivå som gruppnivå.	Brevik
Vi organiserar undervisningen i form av aktiviteter som främjar samarbete och delaktighet. Exempelvis olika uppdrag där två eller fler barn får i uppdrag att lösa uppgifter tillsammans.	Rödskullans
Barnet möter alltid samma vuxna under sin dag på förskolan vilket kan bidra till ökad trygghet.	Kryddan

3.4.3 Rektorns ansvar

”Rektorn har ansvaret för förskolans kvalitet och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att utforma utbildningen och anpassa resursfördelningen så att alla barn får det stöd och de utmaningar de behöver för utveckling och lärande”²⁴

Tabell 3. Förutsättningar att genomföra förskolans uppdrag inom området barn i behov av särskilt stöd.

Ett urval av de exempel som förskolornas rektorer har lämnat.

Inom det systematiska kvalitetsarbetet uppmärksammas behov av särskilt stöd; hur insatserna utformas samt hur väl insatserna fungerar.	Rödkullans förskolor
Alla pedagoger erhåller en utbildningspeng och kan årligen välja att vidareutbilda sig inom givna områden. Flertalet pedagoger har fortbildat sig i NPF (Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar exempelvis ADHD och autism).	Trollebo
Pedagogerna får stöd av en extern barnpsykolog.	Trollflöjten
Rektor arbetar mycket verksamhetsnära och kan snabbt och effektivt fatta de beslut som behövs, tillsammans med pedagogerna.	Tyresö Montessori
Pedagogmöten för samtliga medarbetare 1-2 timmar i månaden: arbetar med case, lyssnar på föreläsningar, läser och diskuterar litteratur kopplat till exempelvis förhållningssätt, pedagogisk lärmiljö, projekterande arbetssätt, barnsyn och kunskapssyn, inkludering mm.	Unike
Arbetar med att implementera Specialpedagogiska skolmyndighetens handledningsmaterial för att tillgängliggöra miljöer och undervisning.	Speldosan
Det finns möjlighet för barn att vara ensam tillsammans med en pedagog vid behov (så kallad ”en-till-en”) för exempelvis språkträning eller nedvarvning.	Rotvik
Kartläggningar och handlingsplaner skrivs löpande under året för att barn förändras och nya utmaningar uppstår. Några lämnas in för att söka verksamhetsstöd, andra för att nå överenskommelser kring arbetssätt i pedagoggruppen närmast ett barn med utmaningar. Handlingsplanen är också ett viktigt verktyg för reflektion och analys.	Vattenhjulet
Rektor stöttar och deltar med pedagogerna i samtal och uppföljningar med vårdnadshavare, vilket pedagogerna säger känns bra och tryggt för dem. Efter samtalet med vårdnadshavare diskuterar rektorn och pedagogerna vilka	Sagan

²⁴ Mål och riktlinjer, Läroplan för förskolan (Skolverket 2018)

insatser som de behöver göra till exempel fortsatta kartläggningar, observationer, handlingsplaner, arbetsmetoder, insatser i miljön med mera.	
I förskolans pedagogiska årshjul finns inre organisation och insatser kopplade till barn i behov av särskilt stöd, ex regelbundna barnkonferenser som leds av rektor. På barnkonferenserna träffas rektor, utvecklingsledare och ansvariga förskollärare för att fånga upp barngruppernas och enskilda barns behov av stödinsatser, besluta om vidare insatser och följa upp pågående insatser	Dibber
Rektor ger grundläggande förutsättningar såsom att exempelvis organisera personal utifrån barns behov i gruppen, tid för reflektion, relevant kompetensutveckling och tillgång till stödfunktioner.	Klinten
Finns behov kring ett barn upprättas en handlingsplan i arbetslaget och tillsammans med vårdnadshavare. Handlingsplanen följs upp med vårdnadshavare.	Kryddan
Rektorn i förskolan arbetar tillsammans med arbetslaget i barngruppen.	Lek och lär
Pedagogerna har stöd av skolans specialpedagog och kurator.	Brevik

3.4.4 Kompetensutveckling

Förskolans rektor har enligt Lpfö 18, förskolans läroplan, ett särskilt ansvar för att förskollärare, barnskötare och övrig personal får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.

Förskolorna har i rapporten beskrivit vilken kompetensutveckling som har genomförts inom området specialpedagogik/barn i behov av särskilt stöd. De har också beskrivit om det finns behov av kompetensutveckling inom området.

Exempel på kompetensutveckling inom området som förskolorna har genomfört:

- Utbildning på autismcenter för små barn
- Utbildning i normkritisk pedagogik
- Utbildning i TAKK (Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation)
- Utbildning kring ADHD och Autism i samarbete med Tyresö kommuns resurs- och utvecklingscentrum, RUC
- Utbildning i språkutvecklande arbetssätt i förskolan

- Utbildning i hur man kan använda olika digitala verktyg för att stötta barn i behov av stöd, exempelvis hur man skapar bildstöd
- Deltagande i Skolverkets och Specialpedagogiska skolmyndighetens kompetensutvecklingsinsats ”Specialpedagogik för lärande”.
- Föreläsning David Edfelt, psykolog inom barnpsykiatri
- Sökt statsbidrag för utbildning och arbeta med att stärka personalens kompetens i specialpedagogik i förskolan
- Webbinarium ”Ett språkstödande arbetssätt för barn i behov av stöd”, Ann Nordberg, barnspråksforskare
- Föreläsning ”Samspel och ögonkontakt hos barn med autism”, Dag Strömberg, forskare med inriktning på utveckling av socialt samspel hos barn med autism.
- Föreläsning ”Specialpedagogisk dokumentation i förskolan”, Linda Palla, fil dr. pedagogik
- Webbaserad kurs kring att bemöta svåra och utmanande beteenden i förskolan

Några exempel på kompetensutveckling som förskolor har identifierat som utvecklingsområden

- Fördjupade diskussioner om barnsyn och förhållningssätt
- Fördjupa och utöka användandet av TAKK och bildstöd
- Fortbildning kring ”barn som utmanar”

3.5 Sammanfattning och bedömning – förskola

Enheternas rapportering inom ramen för temagranskningen 2024 visar att samtliga rektorer har hög medvetenhet om att utbildningen ska ta hänsyn till alla barns olika förutsättningar och behov och anpassas till alla barn. Förskolorna använder en mångfald arbetssätt och metoder för att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd och för att forma en utbildning med de förutsättningar som krävs för att alla barn ska kunna vara fullt delaktiga och inkluderade, utifrån sina egna möjligheter.

Barn- och utbildningsförvaltningen bedömer att samtliga förskolor har fungerande organisation och metoder kring sitt arbete med specialpedagogik i förskolan och barn i behov av särskilt stöd.

4 Pedagogisk omsorg

4.1 Granskad pedagogisk omsorg

Tabell 4. Nyckeltal.

Uppgifterna har samlats in av barn- och utbildningsförvaltningen, våren 2024.

Huvudman	Enhetens namn	Personal, antal	Antal barn i juni 2024
Kringlan 10 AB	Kringlan 10	1	8
Familjedaghemmet Barn 2000, enskild firma	Barn 2000	1	5
Steglitsen, enskild firma	Steglitsen omsorg	1	2

I den fristående pedagogiska omsorg som bedrivs av Patricia Järbrink respektive Eva Blomqvist, är verksamheten pausad sedan 2023 och dessa huvudmän finns inte med i rapporten.

4.2 Styrdokument, pedagogisk omsorg

Barnkonventionen

Skollagen kapitel 25 (2010:800)

Allmänna råd för pedagogisk omsorg (Skolverket 2012)

Vägledande styrdokument

Förskolans läroplan, Lpfö 18 (Skolverket 2012)

4.3 Uppdraget enligt styrdokumenten

I Skolverkets allmänna råd för pedagogisk omsorg framgår att huvudmannen bör ha fungerade rutiner för att uppmärksamma barn i behov av stöd i sin utveckling.

Skolinspektionen skriver i rapporten ”Barnens lärande i pedagogisk omsorg” (2016) att ”barngrupperna inom pedagogisk omsorg förhållandevis små, något som forskning visat vara en viktig framgångsfaktor för att barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling ska ges de bästa förutsättningarna för att utvecklas. Dock är det av största vikt att dagbarnvårdaren har kompetens att ge sådan omsorg och sådant stöd som dessa barn behöver.

4.4 Resultat – pedagogisk omsorg

Tabell 4b. Rutiner och arbetssätt.

Exempel på arbetssätt för att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd.

Uppmärksammar om barnen behöver extra hjälp med något	Kringlan 10
Om något barn behöver öva på något bjuds hela barngruppen in att delta i att göra samma sak.	
Har ett positivt, lugnt och tryggt förhållningssätt i relation till barnen	
Uppmärksammar om den dagliga verksamheten, aktiviteter, plats vid matbordet, relationer med kamrater och basala behov som mat och sömn, påverkar barnet på något särskilt sätt.	
Har tydliga rutiner i den dagliga verksamheten	
Arbetar med socialt samspel och gemensamma regler i barngruppen	
Strävar efter att tillgodose barns behov av särskilt stöd i den ordinarie verksamheten.	
Skriver handlingsplan för barn med behov av särskilt stöd. Handlingen fastställs tillsammans med vårdnadshavarna.	
Ansvarar för att handlingsplanen följs och att dokumentation sker.	
Ansvarar tillsammans med vårdnadshavarna för kontakter med exempelvis specialpedagog, logoped och psykolog	
Samtal med vårdnadshavarna sker kontinuerligt under hela verksamhetsåret	Barn 2000
Observerar barnet i egen lek och i lek tillsammans med andra barn	
Observerar hur det sociala samspelet och kontakten är med andra barn och med vuxna	
Samtalar med vårdnadshavarna	
Formar en handlingsplan tillsammans med vårdnadshavarna	
Har kontakt med BUP (barn- och ungdomspsykiatri) och BVC (barnvårdscentralen) vid behov	Steglitsen omsorg
Gör löpande observationer av barnens interagerande och utveckling.	
Följer upp och agerar om avsteg från normen uppmärksammas.	

Tabell 4c. Kompetensutveckling.

Exempel på hur dagbarnvårdarna ser till att bibehålla och fördjupa sin kompetens kring barn i behov av särskilt stöd.

Går på kvällsföreläsningar.	Kringlan 10
Fördjupar sig i ämnet om det uppstår behov hos något barn.	
Tar årligen del av en eller flera aktuella föreläsningar kring barns lärande och hälsa	Barn 2000
Läser facktidskrifter och böcker om förskolan för att aktivt förstå vad som är aktuellt gällande barns utbildning	
Utbildad och fortbildad förskolelärare	Steglitsen omsorg
Använder TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation)	
Läser litteratur på området och lyssnar till experter på området samt tar del av forskning.	

4.5 Sammanfattning och bedömning – pedagogisk omsorg

Den pedagogiska omsorgen har små barngrupper och arbetar nära barnen i den dagliga verksamheten. Dagbarnvårdarna har därigenom stora möjligheter att uppmärksamma barn som har behov av särskilt stöd.

Samtliga dagbarnvårdare har lång erfarenhet av arbete med barn och rapporteringen visar att de har medvetenhet om skollagens krav som innebär att de har ansvar för att uppmärksamma och ge stöd till barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling. Det finns också kunskap om och rutiner kring vårdnadshavarnas delaktighet i utformningen av stödinsatserna.

5 Referenser

Allmänna råd om måluppfyllelse i förskolan. (2017).

Skolverket. Tillgänglig på Internet:

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=3749>

Allmänna råd med kommentarer för pedagogisk omsorg. (2012).

Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på Internet:

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2879>

Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter. (2024). Stockholm: UNICEF

Den nya skollagen för kunskap, valfrihet och trygghet. (2009).

Stockholm: Utbildningsdepartementet, Regeringskansliet. Tillgänglig på Internet:

<http://www.regeringen.se/rattsdokument/departementsserien-och-promemorior/2009/06/ds-200925/>

Förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd. (2017).

Skolinspektionen. Tillgänglig på Internet:

<http://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Kvalitetsgranskning/sarskilt-stod-forskola/>

Kommunernas tillsyn av fristående förskolor (2016).

Skolinspektionen. Tillgänglig på Internet:

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2016/kommunernas-tillsyn/2016-3-rapport-kommunernas-tillsyn.pdf>

Läroplan för förskolan: Lpfö 18. (2018). Stockholm: Skolverket.

Tillgänglig på Internet:

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=4001>

Skollagen (2010:800): med lagen om införande av skollagen (2010:801). Femtonde upplagan Stockholm: Norstedts Juridik. Sverige (2024).

Skolverket: Statistik.

Tillgänglig på Internet:

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning?sok=SokB>

Specialpedagogiska skolmyndigheten. Stödmaterial för tillgänglig utbildning.

Tillgänglig på Internet. <https://www.spsm.se/stodmaterial-for-tillganglig-utbildning/tillganglig-utbildning/>